

Sohasem hittem, hogy egyszer csak egy gondolat kilép az ember fejéből, és attól a pillanattól fogva ő irányítja a cselekedeteidet, s mint a holdkóros követed őt. Talán még a szakadékba is? Többször eljátszottam a gondolattal, hogy már csak nosztalgia-
ából is felmegyek a Hegy-
ligetbe, ahol három évet
töltöttem az egyetemi
kollégiumban. De vala-
hogly sohasem szántam
erre rá magam. A belvá-
rosban dolgoztam, de egy egész más helyen. Pozsony belvárosa alig nagyobb Sopronnál vagy Kolozsvárnál, de mégis félreesett az egyetemi szállásomtól. A hegyi liget egy aprócska hegy tetején van, bizonyos értelemben elzárva a várostól. A város közepén van, mégis sziget.

Grendel Lajos 61

MINDIG MÁSNAP VAN

Most, hogy már nyugdíjas vagyok, talán nosztalgiából, talán másfajta rejtélyes okból, elementáris szükségét éreztem, hogy legalább kívülről lássam az egyetemi kollégiumot. Végül is itt kezdődött az életem. Negyvenegy év mintha el sem múlt volna. A kollégium ott áll már időtlen idők óta, még a színe sem változott meg: halványsárga, mint azelőtt volt. De körülötte megváltozott a táj, új házak épültek, a fatörzsek megvastagodtak, az idő múlt, noha a fekete rigó fütyje ugyanaz volt, mint negyvenegy évvel ezelőtt, azt a csalóka érzést keltve, hogy semmi sem változott az idők során. És a Funus is megvolt, csak már nem magában állva, hanem sok-sok ház közé ékelődve. De a terasz ugyanaz volt: apró, régvolt padok – talán már a Monarchia idejében is itt álltak. Belebbentem a Funusba, mint egy kísértet.

Délután két óra volt, s bizonyos értelemben semmi sem változott. Éppen néhány diák gyógyítgatta a gyomrát a tegnapi sok-sok sör és pálinka után, mint hajdanában, mert a pálinka és a sör ugyanaz, mint száz évvel ezelőtt volt, és a berúgás is ugyanolyan, mint hajdanában. Úgy, majd három óra felé, a gyógyítgató diákok eltűnnek. Helyettük a nyugdíjasok veszik át a terepet, majd hét óra felé átadják a helyüket újra a diákoknak, akik aztán záróráig maradnak. Tudom ezt jól, illetve jól tudom ezt, mert végül is semmi sem változik, csak az idő múlik el túl gyorsan fölöttünk, és ez kesernyés izt hagy a szájunkban. Beszélgetést hallottam, mintha a falevelek suttoztak volna, na persze a semmiről, mert így, másnaposan, csak a semmiről jó beszélni, az segít tisztára mosni az agyat.

– Üljön be a kávézóba – mondta az egyik falevélnak álcázott rossz diák.

– Tenedek pihened kell – mondta a józanabb, bár annak is vörös volt a szeme.

– Nem jöttél el a temetésre – korholta a diáklány slamos szeretőjét.

– Ó, az a gonosz boszorka. Többet tudok róla, mint gondolná – sziszegte a másik diáklány a sarokban, és villámlott a szeme.

Szóval csak így. Hová tűnhettek a Brünn felé haladó autók, hová tűnhetett a Honvédelmi Kórház, hová tűnt a Kramáre a másik hegycsúcson. Mind itt voltak jobbra-balra vagy kétszáz méteres körzetben, de a házak, a gyümölcsfák mindenféle zajt semlegesítettek. Olyan volt a csönd a város közepén, mint egy nyájas és tágas lakásban, melynek az udvara és az ablakai minden égtáj felé nyitva vannak. Az ember elszédült bele. Nem jártak erre sietős emberek, nem jártak erre trottyos német és trottyos holland turisták, mint a városközpont nyolc-tíz utcájában egymás nyakára hágva, hogy az unokáiknak fényképről megmutassák, ez itt "Bratislava", nem jártak zord adóellenőrök, melyeknek a szíve, mint a jégcsap, nem ült le minden sarkon szakállas kéregető és torzonborz hajú Nota Benés, egyáltalán, itt, ez a város nem volt nagyváros, csak egy üde folt a város zsvivajgásában, mely körülfolyla és körülölelte az örök zsbivásárt, de a hangja nem ért el ide. Itt csönd volt, áldott csönd. Az órák mintha megálltak volna, s a napfény ezen a csendes őszi délutánon mintha még szebben ragyogott volna most, ahogy az égbolt csúcsára ért.

Tulajdonképpen egy puffanás volt, alig hallatszott hozzám, mert a túlsó sarokban ültem. A diákok meg sem mozdultak, mintha süketek volnának, csak egy pillanat töredékére hallgattak el. Még oda sem néztek. Pedig az ötven körüli pasas az úttesten feküdt, mozdulatlanul, mintha halott volna. Kírúgtam a széket a fenekem alól, és átugrottam az alacsony kerítést. Az úttesten fekvő pasas még élt. Ősz haja összevissza állt, egy tincse a szemébe lógott, mintha figyelmeztetné őt, hogy rendetlenül viselkedik a diákok megbotránkoztatására. De ezt csak én gondoltam így, mert annyira fölháborított a diákok közömbös viselkedése. A mentők öt percen belül itt voltak. Felpakolták a pasast, mint egy krumpliszákot, és fekvé behelyezték az autóba. Az orvossal még emailt is cseréltünk, nem tudom, hogy mi célból. Valószínűleg nagy zavarban voltam. Hiszen a pasast először láttam életemben, és nem valószínű, hogy még egyszer látni fogom.

Az autó elhajtott, én pedig leporoltam a nadrágomat, és visszamentem a sörömhöz, ami jó hideg Budwar volt. A diákok mind engem néztek, mondhatni, kiprovokáltak.

– Ez a hapsi a Mikus volt. De mi csak ájulósnak hívjuk, mert harmadszor vagy negyedszer ájult el ugyanazon a helyen. Minden idegennek megmutatja, hogy hogyan kell elájulni – mondta kuncogva a diák a katonabakancsban. – Most ön az idegen.

– Ezt nem értem.

– Fő, hogy mi értjük – mondta a katonabakancsos fiú, és a többi fiú és lány is kuncogott. Hát én is kuncogtam. – Értem – mondtam végül is.

– Dehogy érti. Mi sem értjük. De mi már hozzászoktunk – válaszolta egy lány, akinek kötés volt a bal szemén.

– Mikusnak hívjuk – mondta a katonabakancsos fiú. – De nem ez a neve.

– Hát micsoda?

– Fogalmunk sincs róla... De valahol itt lakik a környéken. Mikusnak neveztük el, mert valamilyen neve csakis van. Márpedig a névtelen ember nem is ember igazán.

63

Meghökkenett. Talán. A fene tudja. „A névtelen ember nem is ember igazán.” Meglehetősen furcsán gondolkozik a katonabakancsos fiú.

– Ezek szerint mégiscsak embernek tartják, mivel Mikus a neve... Jobb híján, persze – tettem hozzá meglehetősen nyugtalanul. Most valamennyi diák elnevette magát.

– Valahogy így – mondta a kötéses lány. – Elég furcsa alak, de mi már megszoktuk.

Egész jól elbeszélgettünk utána. Mondhatnám, a semmiségekről: vagyis a tanárok arroganciájáról, a diákok pénztelenségéről (de valahogy mindig jutott egy kis pénz a továbbtanulásra, úgyhogy fönntartással fogadtam ezt rettentő pénztelenséget), a kollégiumi szabályokról (sokkal szabadabban éltek, mint mi 1970 után), a drogokról (itt már óvatosabbak voltak, hiszen ki tudja, nem vagyok-e a rendőrséggel jóban), a fusi munkákról, mely a tanulás rovására is megy, ha nem tudja azt mondani az illető, hogy eddig, és ne tovább. Szóval egészen elfeledkeztem a „Mikusról”. A diákok bámulatosak voltak. Szörnyű rafináltak, és ugyanakkor naivak is, akik mindenfélét összecsevegnek, ami a szájukra jön. Negyven évvel ezelőtt én is ilyen voltam. Szörnyű rafinálnak képzeltem magam, holott a világ mégis bonyolultabb, mint hittem. Most már tudom, viszont öreg vagyok. Lassan körém ültek, vagy hatan-heten. Azt vettem észre, hogy hidegebb lett, és már a lenyugvó nap sem melegített. Egy biztos: jó barátként távoztam. Tulajdonképp szégyelltem magam: Mikus jól becsapott, de hiszen erre ment ki a játék... De megvigasztaltam magam: elvégre ő is egyedül van. Mint én? A Mély út szikláinak között néhány ember jött felfelé, lassan és lihegve. Már fölgyújtották a villanyokat, és azok sejtelmesen égtek a lombkoronák között. Az Akadémiánál már teljesen besötétedett.

Este tizenegykor – már éppen lefekvéshez készülődtem – megszólalt a mobilom. Az orvos volt, akinek délután odaadtam a mobilszámomat.

– Igazán sajnálom – mondta röviden. – Ferkó meghalt. – Látszott már, hogy gyakorlata volt az ilyesmiben, mert sietősen mondta és kicsit közömbösen, mintha nehezére esett volna, hogy nem tud örömtelibb hírt mondani.

Én pedig eleinte nem tudtam hová tenni a Ferkót, még jó hogy nem mondtam, hogy téves kapcsolat. De aztán rájöttem. Szóval a Mikus tulajdonképpen Ferkó? No de mi közöm hozzá, ha csak az nem, hogy vele voltam negyedóráig. Az orvos is látta a zavarodottságomat, pedig csak telefonon értesített, nem volt jelen.

– Csakhogy tudja – magyarázta zavartan. – Egyébként semmi köze az úrhoz, ugye?

– Semmi.

64 De ez elég volt, hogy kimenjen az álom a szememből. Pedig tulajdonképpen semmi nem történt, hacsak az nem, hogy hazudtak a diákok. De mért hazudtak volna? Nem tudtam rájönni. Vagy csak félreértés volt ez az egész? Nehéz megmagyarázni azt, hogy mit gondol az ember, és mit nem gondol. Egy dolog biztos volt. Az, hogy nem hazudott a Mikus vagy a Ferkó, és ha, mondjuk, hazudott is, az másképpen volt hazugság, mint, mondjuk, a csirkelepős tolvaj, vagy a betörő, aki úgy tesz, hogy semmit nem tud. Ferkó végül is beteg volt. Beteg volt, és meghalt. A rákent hazugságok így meginogtak. Alig vártam, hogy dél legyen és ezt a diákok tudomására hozzam. Hogy a legvalószínűbb dologgal sem lehet biztosra menni. Vagy valami effélett.

De hát másnap volt, és a másnap nem ugyanaz, mint a tegnap volt. Először is lógott az eső lába, hideg szél fúj, és én ráadásul lerövidítettem az utat. Egy megállóval korábban szálltam le, és majdnem eltévedtem. Így hosszú keresgélés után végül is rátaláltam a Funusra, de előlről, a terasszal szemközt. A Funus roppant régimódinak tűnt, mint egy raktári holmi, mely senkinek sem kell. Igen, talán a lassan szemerkélő eső teremtette ezt a hangulatot. A teraszról behúzódtak a diákok és a nyugdíjasok a fedett terembe. Úgy állt egyedül a terasz, mint valami, amit igazából sosem ért meg az ember, és amely már megérett a lebontásra. Az öreg, kikopott padok, melyeknek sötétbarna vagy fekete színe kiszínesedett az esőtől. Mint az öregemberek arca a haláluk előtt. Az eső előtt én is bementem a zsúfolt padokkal és asztalokkal teli söntésbe. A tegnapi diákok közül senki sem volt ott. Új diákok, új arcok. Végül is minden diákfiú és diáklány arca egyforma, mert egyformává teszi a diákélet viszonylagos cinizmusa és szabadsága. Hol vannak már a tegnapiak?... Azután felnőnek, és, úgymond, rendes polgárok lesznek.

Mindig másnapra kell fölébredni, és ez majdnem szörnyű. Talán nem is történt meg az eset?... Hiszen az még tegnap volt. Tegnap sütött a nap, és meleg volt. Mintha negyven évvel ezelőtt lett volna. Negyven évvel ezelőtt volt, én fiatal voltam, és én voltam a katonabakancsos fiú.